

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Gelis 22.02.2021
Published /Yayınlanma 30.04.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Kamiloğlu, İ. (2021). Nevşehir Müzesi'nde bulunan bilezikler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(68), 954-960.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2418>

Öğr. Gör. Dr. İlknur KAMILOĞLU
<https://orcid.org/0000-0002-7854-9437>

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı Bölümü,
Gölbaşı, Ankara / TÜRKİYE

NEVŞEHİR MÜZESİ'NDE BULUNAN BİLEZİKLER BRACELETS IN NEVSEHIR MUSEUM

Issue/Sayı: 68

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN-2459-1149

ÖZET

Toplumlarda el sanatları, maddi kültürün en önemli unsurlarından biridir. Anadolu toplumunda el sanatları zengin bir çeşitliliğe sahiptir. El sanatlarının içerisinde yer alan takı sanatları da geleneksel el sanatlarının önemli bir kısmını oluşturur. Anadolu kadınının takılarında olan bilezikler kadının statüsü, gelir ve kültür seviyesi fark etmeksizin büyük bir zevkle taşıdığı bir aksesuardır. Bilezik: altın, gümüş, bakır gibi madenlerden ya da her türlü maddeden yapılan ve süs olsun diye bileğe takılan halkadır. Bu çalışmada: Nevşehir Müzesi etnografik ürünler teşhir salonunda sergilenen bileziklerin teknik, boyut, ham madde, motif, bezeme konuları ve kompozisyon özellikleri bakımından incelenerek tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneğini 7 adet bilezik oluşturmaktadır. Böyle bir konunun seçilmesinin sebebi Nevşehir müzesindeki bileziklerle ilgili bir çalışmanın daha önce yapılmamış olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: El sanatları, takı, bilezik, maden sanatları.

ABSTRACT

Handicrafts are one of the most important elements of material culture in societies. Handicrafts have a rich variety in Anatolian society. Jewelry arts, which are among handicrafts, also constitute an important part of traditional handicrafts. Bracelets, which are among the jewelry of Anatolian women, are accessories that women carry with great pleasure regardless of their status, income, and cultural level. Bracelet is a ring made of metals such as gold, silver, copper, or any other material and worn on the wrist for decoration. This study, it is aimed to determine the bracelets exhibited in the ethnographic products exhibition hall of Nevşehir Museum by examining them in terms of technique, size, raw material, motif, decoration subjects, and composition features. The sample of the study consists of 7 bracelets. The reason for choosing such a subject is that a study on bracelets in the Nevşehir museum has not been done before.

Keywords: Handicrafts, jewelry, bracelets, mining arts.

1. GİRİŞ

El sanatları, insanoğlunun tarihi kadar eski olup medeniyetlerin ilerlemesiyle birlikte gelişmeye başlamıştır. İlk insanlar ihtiyaçlarını gidermek ve ihtiyaç duyduğu eşyayı yapmak için taş, ağaca ve madene şekil vermeye başlamışlardır. İnsanoğlu, ihtiyacını karşıladıktan sonra bu eşyaların estetik olarak daha güzel görünmesi için zaman içerisinde teknik ve aletlerin gelişmesiyle de orantılı olarak bu eşyalar üzerinde zengin el sanatı uygulamaları yapmıştır.

El sanatlarının yoğun olarak kullanıldığı sanatlardan biri de maden sanatları olmuştur.

Maden sanatı teknikleri, bu sanatın malzemesi olan madenlerin kendilerine has özelliklerinin anlaşılmasına bağlı olarak gelişmiştir. Eski Çağ içinde gerçekleştirilen her metalürjik keşif, yeni bir maden sanatı tekniğinin doğmasına yol açmıştır (Erginsoy,1978:25). Madenler, hammaddesi taş, toprak, lif ve ağaç olan eşyalara kıyasla daha dayanıklı olmaları sebebiyle tercih edilmişlerdir. Maden

sanatlarının içerisinde yer alan takı sanatları, üretildiği toplumun korunma ve bereket gibi unsurlarını taşımıştır.

İnsanlar için dış görünüş oldukça önemlidir ve her insan güzel görünmek ister, bu nedenle kendisinin beğendiği, kendisine yakıştığını düşündüğü nesnelere üzerinde taşımıştır. Bu sebeplerle insan giyimi takıları ile yaşamın ve kültürel kimliğin bir parçasıdır (Güler, Büyükyazıcı, 2008:625).

Takının tarihçesi insanlığın tarihçesi kadar eskidir. Takılar din, tılsım, sihir, büyü, uğur, nazara karşı korunma hissi ve etkisi sonucuyla insanlar tarafından üzerlerinde bulundurulup takılırken zamanla ölü hediyesi, doğaüstü güçlere ve tanrılara sunu, zenginlik, güç ve kuvvet göstergesi gibi amaçları da kapsamıştır. Bu kullanım alanlarının yanı sıra ticari anlamda mal karşılığı alınıp verilen değişim malzemesi olarak da kullanılmıştır (Yeşilbaş,2018:798).

İlk olarak süslenme amacı ile kullanılan bilezikler, toplum yaşamında zenginlik göstergesi olarak ekonomik değer de taşımaktadır.

Takıların içerisinde önemli bir yere sahip olan bilezikler, el ve kol takısı olarak tanımlanmıştır.

2. BİLEZİK ve ÇEŞİTLERİ

Bilezik, kadınların kollarına taktıkları halka biçiminde süs takısıdır. Bilezik, kadınların kollarında bilek ile dirsek arası kullandıkları süslere verilen isimdir. Bezek süs demektir, "bilek bezeği" zamanla kısaltılıp bilezik olmuştur (Koçu,1996:11).

İlk takılar, insanların henüz yerleşik düzene geçmedikleri Paleolitik Çağ'da süslenme yanında, av bereketi ve koruma amaçlı muskalar olarak yaratılmıştır (Köroğlu, 2004:14). Arkeolojik kazılarda daha çok mezar eşyaları arasında küpe ve kolyelerle bir arada bulunduğu görülmüştür. Eski medeniyetlerde özellikle Mısır uygarlıklarında da bilezik örneklerine rastlanmıştır (Görsel:1). Genellikle altın, gümüş, bakır, tunç, demir gibi madenlerden ve camdan yapılmıştır. Seramikten ve ağaçtan yapılanları da vardır. Türkiye'de Prehistorik, Hitit, Frig, Lidya, Urartu, Yunan, Roma Bizans devrine ait ören yerlerinde yapılan arkeolojik kazılarda maden ve camdan çok çeşitli bilezikler bulunmuş, bunlar müzelere kaldırılmıştır (Görsel.2). Anadolu'da İslam dini kabul edildikten sonra, eski Türk kadınları süslenme geleneği Anadolu ve Selçuklu kadınlarında da devam etmiş, bu yolla Osmanlılara ulaşmıştır. Türk kadınlarının süs takıları arasında bileziğin ayrı bir önemi vardır (Önder,1998:35). Bilezikler aynı zamanda kötülüklerden koruyucu bir nazar tılsımıdır.

Görsel 1. M.Ö 490. Mısır bilezikleri (Türe,2011:46)

Görsel 2. Van Müzesi'nde Bulunan Açık Halkalı Bronz Bilezikler, M.Ö. 8.yy (Türe,2011:131)

Anadolu'da bilezik çeşitleri, bulunduğu yöreye ve yapım tekniğine göre farklı isimler alabilmektedir. Bilezik çeşitlerini Kuşoğlu (1999:10) şu şekilde sıralamıştır: Kabara bilezik, Diyarbakır hasır bileziği,

Antep koruklu bilezik, kubbeli bilezik, savatlı bilezik, zincirli bilezik, Mardin telkârisi, güverseli bilezik, Trabzon hasırı, tanklı (başçavuş) bilezik, Kayseri burması, Adana burması. Ayrıca yılan başlı (dragonlu), kafesli, gözenekli, dilimli, Urfa akıtmalı (akarsu) bilezik gibi daha fazla çeşit ekleyebiliriz. Bilezik denince ilk akla gelen türlerinden biri olan altın halka bilezikler, süslenme amacının yanı sıra bir başka işleve de sahip olmuşlardır; bunlar, gerektiğinde en kolay bozdurulacak takı olduklarından bir tür sigorta gibi görülmüş, bazı Osmanlı saray kadınları bile bu özellikten yararlanmışlardır. Burma halka bilezikler bu türün en sevilen modellerinden olmuştur (Meriçboyu,2000:109).

Bu bileziklerde hammadde olarak altın, gümüş, bronz ve bakır kullanılmıştır. Teknik olarak savat, mıhlama, telkâri, güverse, kalem işi, döküm, ajur işi yoğun olarak uygulanmıştır.

3. AMAÇ

Bu çalışmada; Nevşehir Müzesi etnografya bölümü teşhir salonunda bulunan bileziklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinin tespit edilerek değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu konunun seçilmesinin sebebi Nevşehir Müzesi'nde sergilenen bileziklerin katalog çalışmasının daha önce gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Araştırma Nevşehir Müzesi'nde bulunan diğer el sanatlarına ve maden sanatlarına, bilimsel çalışmalara kaynak oluşturması bakımından önemlidir.

4. YÖNTEM

Bileziklerin incelenmesi için bilgi formu düzenlenmiştir. Hazırlanan bilgi formları yedi adet bilezik örneği için de ayrı ayrı kullanılmıştır. Eserlerin genel fotoğrafları kullanılmıştır. Bileziklerde kullanılan yapımların teknikleri, ham maddesi, kompozisyon özellikleri incelenip bilgi formlarına kaydedilmiştir.

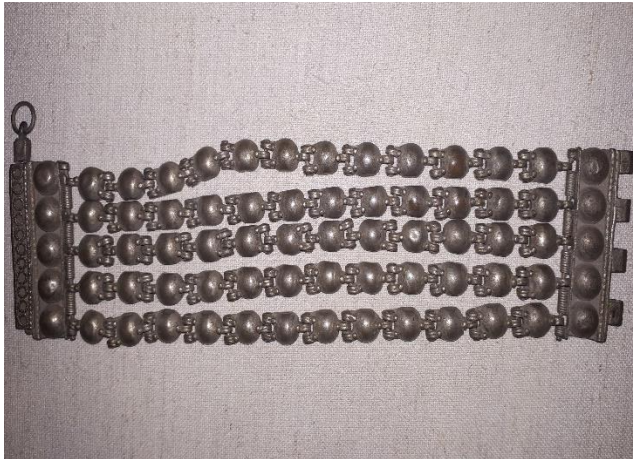
5. EVREN ve ÖRNEKLEM

Nevşehir Müzesi etnografya bölümü teşhir salonunda bulunan 14 adet bilezik çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bazı eserlerin birbirine çok benzemesinden dolayı seçilen 7 adet bilezik oluşturmaktadır.

6. BULGULAR

Nevşehir Müzesi'nde çalışma kapsamına alınan 7 adet bilezik incelenmiştir.

Yuvarlak formda olan bileziklerin hammaddesi gümüştür. İncelenen eserlerin çoğunluğu iki parçadır, bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Bileziklerin teknik, boyut, ham madde, motif, bezeme konuları ve kompozisyon özellikleri incelenmiş, bilgi formlarında belirtilmiştir. Teknik olarak telkâri, kabartma, döküm ve güverse tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Tekniklerde görülen uygulamaların Çalış ve Erk'in (2020) çalışmalarında da tespit edildiği belirlenmiştir. Süslemelerinde ise cam boncuk ve taşlar kullanılmıştır. Bileziklerin yüzey süslemelerinde bitkisel ve geometrik motiflerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Süslemedeki bulgular Yeşilbaş'ın (2018) çalışmasındaki bulgular ile benzerlikler göstermektedir. Eserlerin müzeye geliş şekillerinin satın alma yoluyla olduğu belirlenmiştir. Eserlerin bazılarında eksik parçalar, bazılarında ise oksitlenmeler mevcuttur.

Görsel 3: Bilgi Formu 1, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Eser No: 1
 Envanter: 1941
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 31.07.1973
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Boy: 19 cm En: 4.5 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Döküm,
 Kabartma
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel

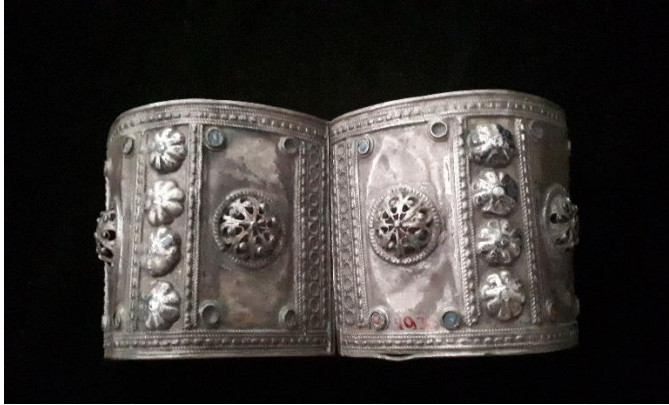
Kompozisyon: Bilezik iki ana levha ile gümüş parçaların birbirine eklenmesi yoluyla oluşan beş sıra zincirden oluşmuştur. Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Dikdörtgen formdaki levhaların üzerinde yuvarlak formda nokta ve çizgi şeklinde kabartmalarla düzenli aralıklarla süslemeler bulunmaktadır. Zincirleri meydana getiren yuvarlak döküm parçaları birbiri içinden geçirildikten sonra birleştirilmiştir. Eserde eksik parça bulunmamaktadır.

Görsel 4: Bilgi Formu 2, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Eser No: 2
 Envanter:2714
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 09.02.1975
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 7 cm -Yükseklik: 6cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş, Cam boncuk
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Kabartma, güverse, telkâri
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel

Kompozisyon: Astarlı bilezik olarak bilinen yuvarlak formda çalışılmıştır. Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. Eserin iki parçası üzerindeki bezemeler aynıdır. Her iki parçanın da merkezinde telkâri tekniği ile yapılmış bir çiçek motifi bombe verilerek yerleştirilmiştir. Çiçek motifinin etrafı güverse tekniği ile yuvarlak formda bitkisel süslemeler ile çevrelenmiştir. Parçaların birleşim yerlerinde kırmızı ve mavi cam boncuklar sıralanmıştır. Bilezik sağlam durumdadır.

Görsel 5: Bilgi Formu 3, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Eser No: 3
 Envanter: 1938
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 31.07.1973
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 6.5 cm Yükseklik: 6 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş, Cam boncuk
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Kabartma, güverse, telkâri
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel

Kompozisyon: Astarlı bilezik olarak bilinen yuvarlak formda çalışılmıştır. Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. Yuvarlak formda çalışılan eserin iki parçası üzerindeki bezemeler aynıdır. Her iki parçanın da merkezinde telkâri tekniği ile yapılmış iki adet çiçek motifi bombe verilerek yerleştirilmiştir. Telkâri çiçek motiflerinin arasında tek sıra halinde yukarıdan aşağıya kabartma tekniği ile yapılmış dört adet çiçek motifi vardır. Bileziğin kenarlarına bir kısmı eksik olan mavi ve kırmızı renkte taşlar monte edilmiştir. Dış kenarlara kabartma ve güverse tekniği yuvarlak formda süslemeler yapılmıştır. Bileziğin bazı yerleri oksitlenmiş ve taşlarının bir kısmı düşmüştür.

Görsel 6: Bilgi Formu 4, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Kompozisyon: Astarlı bilezik yuvarlak formda çalışılmıştır. Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. Eser birbirinin eşi olan iki parçanın merkezinde yay formu verilmiş tellerle yukarıdan aşağıya dört adet çiçek motifi yerleştirilmiştir. Çiçek motiflerinin ortası güverse tekniği ile tamamlanmıştır. Çiçeklerin iki kenarında bir tel üzerine geçirilen kırmızı boncuklar yer almaktadır. Bu boncukların yanında yukarıdan aşağıya gümüş halkalar ile süsleme yapılmıştır. Bileziğin iki ucundan zincir takılmıştır. Bileziğin kenarlarında dairesel formda bezemeler yapılmıştır. Bileziğin bazı yerleri oksitlenmiştir.

Görsel 7: Bilgi Formu 5, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Kompozisyon: Bilezik iki parçadan, tamamen telkâri tekniği ile yapılmıştır. Bileğe takılan kısmı 1 cm genişliğinde iç içe geçen yuvarlak formda tellerle (çatı teli) oluşturulmuştur. Merkezine karşılıklı yaprak formu verilen telkâri parçanın üzerine on yapraklı papatya formunda telkâri parça yerleştirilmiştir. Papatya formunun tam ortasına mavi boncuk monte edilmiştir. Eserde eksik parça yoktur, bazı yerlerinde ezilme olmuştur.

Görsel 8: Bilgi Formu 6, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Kompozisyon: İki adet yuvarlak formdaki tellerin arasına daha önceden burgu yapılmış ince bir tel birbirine sarılarak burgu formu verilmiştir. Bu üç telin başlangıç ve bitiş noktalarına döküm parçalar

Eser No: 4
 Envanter: 2714
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 05.02.1975
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 6 cm Yükseklik: 5 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Kabartma, güverse
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel, Geometrik

Eser No: 5
 Envanter: 2660
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 07.11.1975
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 6 cm Yükseklik: 1.7 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş, Yarı değerli taş
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Telkâri
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel

Eser No: 6
 Envanter: 2746
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 16.07.1976
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 23 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Döküm
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel, geometrik

yerleştirilmiş ve üzerinde nokta formunda ve baklava dilimi formunda süslemeler yapılmıştır. Baklava diliminin merkezine mavi boncuklar yerleştirilmiştir.

Eser No: 7
 Envanter: 1051
 Eserin Adı: Bilezik
 İlgili Koleksiyon: Nevşehir Müzesi
 Nevşehir Müzesi'ne Geliş Tarihi: 31.07.1973
 Müzeye Geliş Şekli: Satın alma
 İnceleme Tarihi: 26/07/2019
 Eserin Boyutları: Çapı: 16 cm, Yükseklik: 7,5 cm
 Kullanılan Hammadde: Gümüş
 Kullanılan Kuyumculuk Tekniği: Döküm, güverse
 Süslemede Kullanılan Motif: Bitkisel

Görsel 9: Bilgi Formu 7, (İlknur Kamiloğlu Arşivi)

Kompozisyon: Bilezik iki ana levha üzerine dört sıra zincirden oluşmaktadır. Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Döküm tekniğinden yapılan yarım daire şeklindeki levhaların üzerine güverse tekniği ile bitkisel bezeme uygulanmış merkezine koyu kırmızı akik taşları yerleştirilmiştir. İç içe geçirilen tellerden meydana gelen zincirler iki levhanın uç kısmına yerleştirilerek bilezik tamamlanmıştır. Zincirlerde eksik parçalar bulunmaktadır.

7. SONUÇ

Bu araştırmada incelen eserlerde Nevşehir yöresinde atalarımızın kullanmış olduğu bileziklerin özellikleri incelenmiştir. Bileziklerin gümüşten yapıldığı, bir ürün üzerinde farklı tekniklerin uygulandığı, bitkisel ve geometrik süslemelerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserlerde eksik parçalar ve oksitlenme görülmüştür.

Bilezikler; kadınların kıyafetlerinin tamamlayıcısı olarak, geleneksel yaşam ve modern yaşamla birlikte kullanılan en önemli unsurlardan biri olmuştur. Özellikle Anadolu toplumunda kadın; takıyı, duygu ve düşüncelerini yansıtmak ve toplumdaki yerini göstermek için bir araç olarak kullanmıştır.

Bilezik kullanımı tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de etkisini sürdürmüştür ve sürdürmeye devam edecektir. Maden sanatlarımızın yok olmaması için:

Geleneksel kültürün hakim olduğu toplumumuzda geçmiş takı sanatlarımızı sergileyen müzeler önemlidir. Ülkemizin geçmişinde beğeni görmüş tasarım ve el sanatı ürünlerin tespit edilmesi, günümüz yaşantımıza uygun tasarımlarla yeniden değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Bu değerlerin yaşatılması için müzeler çoğaltılmalı, özellikle etnografya müzeleri zenginleştirilmeli, müzelerdeki görevlilerin konusunda uzman olmasına özen gösterilmelidir. Müzelerdeki tarihimizi gelecek kuşakların görmesi için okulların müze gezilerine öncelik vermesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- ÇALIŞ, E. ve ERK, A. (2020) Anadolu'da Bilezik Serüveninin Geleneksel Türk El Sanatları Açısından Önemi: Osmanlı Döneminden Bir Grup Örnek. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 139-156.
- ERGINSOY, Ü. (1978). *İslam Maden Sanatının Gelişmesi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÜLER, M. ve BÜYÜKYAZICI, M. (2008). Beypazarı Takılarından Tılsımın Folklor Açısından İncelenmesi. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*-. 10-15-Eylül. s.623-634 Ankara.
- İLKNUR KAMILOĞLU Arşivi
- KOÇU, R. E. (1996). *Türk Giyim Kuşam Sözlüğü*. (2.Basım). İstanbul: Mart.
- KÖROĞLU, G. (2004). *Anadolu Uygarlıklarında Takı*. Popüler Dizi: 18, İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- KUŞOĞLU, M. Z. (1999). Türk Bilezikleri. *SkyLife Dergisi*, (6), 10-14.
- MERİÇBOYU, Y. A. (2000). Anadolu Eski Çağında Takıların Dili. *P Dergisi*, (16), 16-25.
- ÖNDER, M. (1998). *Antika ve Eski Eserler Kılavuzu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- TÜRE, A. (2011). *Dünya Kuyumculuk Tarihi I Eski Çağlardan Ortaçağa*. İstanbul: İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları.
- YEŞİLBAŞ, E. (2018). Mardin Müzesi'nde Bulunan 17.-19. Yüzyıl Gümüş Bilezik Örnekleri. *Turkish Studies*, 13(3), 793-808.